

HALDOKLÓ OLAJFÁK FÖLDJÉN

▷ SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: GRYNÆUS ANDRÁS

Puglia az olasz „csizma” sarka. Az ókorban Apuliának hívták, és olyan események színtere volt, mint a Spartacus-féle felkelés döntő ütközete Brundisium (ma Brindisi) mellett. De itt, Bariban őrzik Szent Miklós ereklyéjét, és itt van a 20. századi magyar történelemből ismert Otranto is. Korábban fél füllel hallottam valamit az olajfákat sújtó betegségről, de nem foglalkoztam vele komolyabban. Most viszont szembe jött a valóság...

A betegséget – amit egy baktérium (*Xylella fastidiosa*) okoz – Amerikából hurcolták be. A mediterrán térségben elsőként itt, Pugliában jelent meg 2013 októberében. Ha felüti a fejét, visszametszéssel, a fertőzött ágak levágásával és eltüzelésével próbálják megállítani a fa pusztulását, ám a legtöbb esetben sikertelenül, és a fák lassan haldokolnak. E baktérium ugyanis a fa szövetébe épül be, és elzárja annak nedvkeringését. Így sem a felszívott víz, sem a vízben oldott ásványi anyagok nem jutnak el a sejtekhez.

Számtalan olyan szállás, vendéglő, olajüzem van a tartományban, ami azzal büszkélkedik, hogy olajfája „látta” Caesart vagy Augustus császárt. Mivel az olajfák nagyon sokáig, akár több ezer évig is élnek, ezek a legendák igazak lehetnek. (Illetve lehettek...)

A kormányzat segíteni próbál a gazdáknak: fertőzésálló olajfákat keresnek és szaporítanak, hogy ezekkel lehessen pótolni az ültetvényeket. Ám e csemeték csak lassan fordulnak termőre, és érdemi, azaz megélhetést adó termésmennyiségük csak évtizedes távlatban lesz. A cégére való matuzsálemi kort pedig jó 2000 év múlva érik el...

A hatóságok a járványterjedés megfékezéséért is léptek: a tartománytól északra húztak egy vonalat, amin tilos átvinni feldolgozatlan/fertőtlenítetlen olajfát/olajfaterméket, élő növényt. Ám az eredményesség eleve bizonytalan, az olaszos lazaság pedig csak fokozza

Számtalan olyan szállás, vendéglő, olajüzem van a tartományban, ami azzal büszkélkedik, hogy olajfája „látta” Caesart vagy Augustus császárt.

Éltek 3-400 évet

Visszavágással megmenteni próbált, haldokló matuzsálemek. Az újkori olajfa-ültetvényesek nyilvánvalóan nem sejtették, hogy a monokultúrák gazdálkodásnak ilyen tragikus következményei lehetnek a helyi gazdaságra. Szívszorító látvány, hogy az országutak mentén hosszú kilométereken át ilyen halott és haldokló olajfák állnak

Távrolról szemlélve

Akár úgy is tűnhet, minden rendben. Végláthatatlan olajfaültetvények képe Ostuniból. A fertőzés jelen van, terjed, s a helyzet azért tragikus, mert errefelé szinte mindenki az olajfákból él. Nemcsak ma, hanem évszázadok óta

A magyarországi filoxerajárvány, a szőlőgyökértetű pusztításának története jó összehasonlítási lehetőséget kínál, és a következmények is felsejlenek.

ezt. A betegség terjedését azért is nagyon nehéz megállítani, mert úgy tűnik, nemcsak növényről növényre fertőz, hanem a kabócák is hordozói, melyek fáról fára röppennek!

A helyzet kifejezetten tragikus, mivel errefelé közvetve vagy közvetlenül, szinte mindenki az olajfákból él, más munkalehetőség alig adódik... A helyzet súlyosságát akkor fogtam fel, amikor Ostuni hegyre épült városából szét-néztem. Ameddig a szem ellát (a tengerig), olajfák borítják

a környéket. Most még...

A magyarországi filoxerajárvány, a szőlőgyökértetű pusztításának története jó összehasonlítási lehetőséget kínál, és a következmények is felsejlenek. A szőlő az újratelepítés után kb. fél évtizeddel már érdemi termést hoz. Bő száz éve itthon elég gyorsan hozzá is kezdtek e munkához: a hazai fajtákat ráoltották az ellenálló, a „dög” által nem kedvelt amerikai fajtákra, így mentve meg a hazai fajták és szőlővidékek többségét. De hogyan élt meg addig a szőlőműves és családja? Úgy, hogy „kitántorgott Amerikába...”

Pugliából is megindult az elvándorlás, főleg a fiatalabbak körében. A mezőgazdaság eddig sem jelentette a könnyű és vonzó munkát e generáció tagjainak, az olajfavész pedig az utolsó csepp volt a pohárban. Sejtethető, hogy számos ültetvény nem támad fel. (Ahogy a budai Rózsadomb vagy Budafok szőlőültetvényei is elenyésztek, hogy mára luxusvillák foglalják el a helyüket...) Egyre több helyen már csak az egykori, kőből épült fészer utal a hajdan virágzó gazdaságra, melynek immár kopár területén máris megjelent a szintén Amerikából behurcolt özönnövény, a kaktusz...

GRYNÆUS ANDRÁS
A BAÁR-MADAS REFORMÁTUS
GIMNÁZIUM TÖRTÉNELEM-
TANÁRA, RÉGÉSZ,
DENDROKRONOLÓGUS

